

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง“แบบจำลองสมการโครงสร้างการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวกับความรู้เรื่องทางการเงินที่ส่งผลต่อการออมของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (หัวข้อที่ 9) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาโมเดลสมมติฐาน กรอบความคิดในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy)
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการออม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ

การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ได้มีนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้นิยามความหมายไว้ได้ใกล้เคียงกันแต่ละมุมมองของแต่ละท่าน ยูเนสโก (UNESCO, 2023) ได้กำหนดว่าการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) ครอบคลุมไปถึงความสามารถของบุคคลในการตีความและการตัดสินใจในฐานะผู้รับสาร ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการสร้างและผลิตเนื้อหา เป็นการกำหนดขอบเขต “การรู้เท่าทันสื่อ” ที่มุ่งเน้นให้ผู้รับสารหรือบุคคลมีความเข้าใจในการทำหน้าที่ของสื่อและการใช้ประโยชน์จากสื่ออย่างมีวิจารณญาณ ปัจจุบันยูเนสโกยังคงเป็นองค์กรที่ส่งเสริมผู้คนด้วยทักษะความรู้ด้านสื่อและสารสนเทศ และสนับสนุนความสามารถในการดำรงอยู่ของสื่อ โดยยูเนสโกสนับสนุนการพัฒนาความรู้ด้านสื่อและสารสนเทศสำหรับทุกคน เพื่อให้ผู้คนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณและคล้อยตามอย่างฉลาด มุ่งมั่นอย่างยิ่งที่จะเพิ่มขีดความสามารถของผู้กำหนดนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลและสื่อ องค์กรเยาวชน นักศึกษาและประชากรด้อยโอกาสในพื้นที่ซึ่งจะช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านสื่อและความรู้สารสนเทศระดับชาติ

พอตเตอร์ (Potter, 2005) ได้นิยามความหมาย เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อว่า เป็นความเข้าใจในรูปแบบของสื่อและความสามารถในการอธิบาย ความหมายของสิ่งที่เราพบจากสื่อได้ ผู้รับสารสามารถเข้าใจรูปแบบของสื่อและอธิบายการให้ความหมายข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาได้จากความรู้พื้นฐานที่ตนมี โดยฐานความรู้ที่ตนต้องถูกพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้ที่มีระดับการรู้เท่าทันสื่อสูง จะทำให้เกิดการตัดสินใจในการเลือกว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ต่อการนำเสนอเนื้อหาจากสื่อเหล่านั้น สำหรับฐานะทักษะชีวิตที่จำเป็นและเสริมสร้างศักยภาพสำหรับศตวรรษที่ 21 เสรีภาพในการแสดงออก การรู้เท่าทันสื่อไม่ได้ส่งเสริมวาระของพรรคการเมืองหรือมุมมองทางการเมือง พลังของการรู้เท่าทันสื่อ คือ ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจในการคิดอย่างอิสระและส่งเสริมการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาด้านสื่อคือการตัดสินใจเลือกอย่างชาญฉลาด (Center for Media Literacy, 2024) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษาค้นคว้าด้านสื่อไม่ได้สอนอย่างเป็นระบบเป็น

ส่วนหนึ่งของหลักสูตรของโรงเรียนในระบบ แต่นักการศึกษา ผู้ปกครอง และวัยรุ่นสามารถบูรณาการเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียนได้ด้วยกลยุทธ์เฉพาะ (Wan & Gut, 2008) ดังนั้น การรู้เท่าทันสื่อ คือ ทักษะชุดหนึ่งที่บุคคลมีต่อสื่อใช้แปลความหมายข้อความที่ได้รับจากสื่อ บุคคลสามารถสร้างทักษะชุดนี้ (การรู้เท่าทันสื่อ) ได้จากคุณลักษณะเฉพาะบุคคลเมื่อเปิดรับรับสื่อ (Personal Locus) เป็นโครงสร้างความรู้ (Knowledge Structures) และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Skills) (Potter, 2014)

สำหรับในประเทศไทย พรทิพย์ เย็นจะบก (2552) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง การอ่านสื่อให้ออกเพื่อพัฒนาทักษะในการเข้าถึงสื่อ การวิเคราะห์สื่อ การตีความเนื้อหาของสื่อ การประเมินค่า และเข้าใจผลกระทบของสื่อ รวมถึงความสามารถใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นกระบวนการในการพัฒนาศักยภาพทางความคิดเพื่อป้องกันตนเองจากผลกระทบในด้านลบจากสื่อ โดยการรู้เท่าทันสื่อจะต้องมีการนำไปปรับใช้ใน 4 รูปแบบ คือ เข้าถึง (Access) วิเคราะห์ (Analyze) ประเมิน (Evaluate) และ สร้างสรรค์ (Create) และทั้ง 4 รูปแบบนี้สามารถใช้ได้กับสื่อทุกประเภท (อุษา บิ๊กกินส์, 2555)

อย่างไรก็ตาม โจนส์ (Jones, 2018) นำเสนอว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้รับสาร ทำให้เกิดความตระหนักว่าเนื้อหาจากสื่อมีอิทธิพลต่อผู้รับสารอย่างไร การรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้ผู้รับสารไม่ถูกครอบงำจากสื่อหรือผู้ผลิตเนื้อหาที่คาดหวังต่อความเชื่อ ความคล้อยตามจากการนำเสนออื่น ๆ เช่น การหลอกให้หลงเชื่อจากข้อความโฆษณาที่หลอกหลวง การรู้เท่าทันสื่อจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเลือกรับสื่อและใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างเหมาะสม

จากผู้ให้ความหมายทั้งหมดข้างต้น การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) คือ การที่บุคคลมีวิจาร์ณญาณ ไตร่ตรอง คิด วิเคราะห์ และให้ความหมาย ตีความ ประเมินค่าเนื้อหาของสื่อที่สื่อแนะนำเสนอได้ว่า สิ่งใดเป็นจริงเป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ควรค่ากับการสร้างประโยชน์ให้กับตนเองหรือไม่อย่างไร ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถลดความเสี่ยงจากการถูกชักจูง ครอบงำให้หลงเชื่อ พร้อมสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากสื่อ นั้น และเข้าใจในการทำหน้าที่ของสื่อในการสร้างหรือผลิตเนื้อหา

1.1 การวัดผลลัพธ์ของการรู้เท่าทันสื่อ

ประการสำคัญในการวัดผลลัพธ์การรู้เท่าทันสื่อ คือ การกำหนดขอบเขตการวัดผล นั่นคือความหมายของการรู้เท่าทันสื่อ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ได้รับการเปลี่ยนแปลงภายใต้อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และสังคม การกำหนดขอบเขตการรู้เท่าทันสื่อมีความเข้าใจที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้กำหนดและเพื่อวัตถุประสงค์อะไร (Ptaszek, 2019) นอกจากแนวคิดเรื่องการรู้เท่าทันสื่อแล้ว ยังมีคำศัพท์ที่สื่อความหมายเทียบเท่าได้หลากหลายคำด้วย เช่น อาทิ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media And Information Literacy) การรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) การรู้เท่าทันดิจิทัลและสื่อ (Digital and Media Literacy) การรู้เท่าทันสื่อใหม่ (New Media Literacy) ความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Competencies) การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy Education) และอื่น ๆ (Rosenbaum, 2007) สังเกตว่า การขาดความเป็นเอกฉันท์ในหมู่นักวิจัยในเรื่องความรู้ด้านสื่อ นั้น ทำให้ยากต่อการตัดสินว่าความรู้ด้านสื่อหมายถึงอะไร ในทำนองเดียวกันตามที่ Bulger (2012) กล่าวไว้ ความคลุมเครือของคำจำกัดความนี้เป็นความท้าทาย

ทายในการระบุมิติที่วัดได้สำหรับการรู้เท่าทันสื่อ นักวิจัยหลายท่านจึงเน้นย้ำว่าการวัดความรู้ด้านสื่อในปัจจุบันถือเป็นความท้าทายอย่างสิ้นหลาม (Arke & Primack, 2009; Martens, 2010; Schilder, Locke & Saxon, 2016) ซึ่งเป็นเวลานานมาแล้วที่ประสิทธิผลของกิจกรรม สภาวะการณ์ เหตุการณ์ที่ศึกษาถูกวัดมากกว่าผลลัพธ์ของการรู้เท่าทันสื่อ (Literat, 2014; Schilder, Locke & Saxon, 2016)

1.2 กรอบความรู้ด้านสื่อ

การวัดผลลัพธ์ของการรู้เท่าทันสื่อเกี่ยวข้องกับการนำกรอบการรู้เท่าทันสื่อที่กำหนดไว้ไปใช้เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถพบแบบจำลองต่าง ๆ ของการรู้เท่าทันสื่อที่ประกอบด้วยองค์ประกอบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับวิธีการนิยาม ซึ่งนักวิจัยได้ระบุแยกแยะองค์ประกอบสำคัญหรือทักษะหลักของการรู้เท่าทันสื่อ ได้แตกต่างกัน ดังนี้ ดูตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบสำคัญหรือทักษะหลักของการรู้เท่าทันสื่อ

องค์ประกอบ	3	4	5	6
องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ	องค์ประกอบ
	การเข้าถึง, เข้าใจ, สร้างสรรค์ (Buckingham, 2005)	เทคโนโลยี, ความรู้ความเข้าใจ, จริยธรรม, การบูรณาการ (Calvani et al., 2008)	การจำกัด, วัตถุประสงค์, มุมมอง, เทคนิค, การประเมิน (Arke & Primack, 2009)	การวิเคราะห์, การประเมิน, การจัดกลุ่ม, การชักนำ, การนิรนัย, สังเคราะห์, สิ่งที่เป็นนามธรรม (Potter, 2014)
	การเข้าถึง, การประเมินผล, การสร้าง (UNESCO, 2013)		การเข้าถึง, วิเคราะห์และประเมินผล, สร้างสรรค์, สะท้อน, การกระทำ(Hobbs, 2010)	
	การใช้, ความเข้าใจเชิงวิพากษ์, การสื่อสาร (Celot, 2009)		การรับรู้ของสื่อ, การเข้าถึงสื่อ, ความตระหนักรู้ทางจริยธรรม, การประเมินสื่อ, การผลิตสื่อ (Hallaq, 2016)	

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบสำคัญหรือทักษะหลักของการรู้เท่าทันสื่อ (ต่อ)

องค์ประกอบ	3 องค์ประกอบ	4 องค์ประกอบ	5 องค์ประกอบ	6 องค์ประกอบ
			การเปิดรับสื่อ, การวิเคราะห์สื่อ, การเข้าใจสื่อ, การประเมินค่า, การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2560)	

ที่มา : พัฒนาปรับปรุงจากองค์ประกอบหลัก/ทักษะหลักของการรู้เท่าทันสื่อในแง่มุมมองของนักวิจัยต่าง ๆ (Ptaszek, 2019)

จากข้างต้นหากพิจารณาเปรียบเทียบจะพบประเด็น ๆ ใหญ่ที่มีความคล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่สำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับข้อความ ข้อมูล และการประเมินผล โดยทักษะเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผลสื่อมีผลต่อกันอย่างไรก็ตามเป็นการทำงานทางสังคม ที่ระบุถึงความสามารถการกระทำในการสื่อสารของแต่ละบุคคล และการมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอย่างมีจริยธรรม

ซึ่งองค์ประกอบข้างต้น สอดรับกับกรอบความคิดการรู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย (Framework of Social Media Literacy) (Cho, H. et al, 2022) ที่กำหนดกรอบความคิดใหม่ของการรู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย มุ่งเน้นไปที่ผู้ใช้โซเชียลมีเดียผู้ซึ่งกำหนดขอบเขตสร้างความจริง เรื่องเล่าผ่านสื่อต่าง ๆ จนก่อให้เกิดผลกระทบแพร่กระจายข้อมูลที่ผิด สภาวะดังกล่าวเป็นการสะท้อนถึงการขาดความรับผิดชอบในการผลิตเชิงรุกของแต่ละบุคคล ขณะที่นักวิชาการคนอื่น ๆ มองว่าความสามารถในการมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมของสื่อและการสร้างและเผยแพร่ข้อความบนสื่ออื่นเป็นหัวใจสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อใหม่ (Lin, L. et al., 2013) ต่อมาแนวความคิดนี้ Mihailidis (2018) ได้นำมาพัฒนาและเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อของพลเมืองอันเป็นศูนย์กลางของการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

สำหรับประเทศ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ให้นิยามการรู้เท่าทันสื่อว่าเป็น การที่บุคคลไม่หลงเชื่อเนื้อหาที่ได้อ่านได้ยิน ได้ฟัง แต่สามารถคิด วิเคราะห์ สงสัย และรู้จักตั้งคำถามว่า สิ่งนั้นจริงหรือไม่จริง ใครเป็นคนให้ข้อมูลเขาต้องการสื่ออะไร หรือมีจุดมุ่งหมายแอบแฝง

หรือไม่ โดยได้กำหนดองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อไว้ 5 องค์ประกอบดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

1. การเปิดรับสื่อ การเปิดรับการเข้าใจการวิเคราะห์สื่อ คือ การรู้เท่าทันการเปิดรับสื่อของประสาทสัมผัส หู ตา จมูก ลิ้น สัมผัสของเรา ซึ่งเมื่อเปิดรับแล้วสมองจะสั่งการให้คิดและปรุงแต่งให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ ตามมา การรู้เท่าทันสื่อในขั้นของการรับรู้อารมณ์ตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องแยกความคิดและอารมณ์ออกจากกัน และความคิดจะทำให้เรารับรู้ความจริงว่า “อะไรเป็นสิ่งที่สื่อสร้างขึ้น” เป็นต้น

2. การวิเคราะห์สื่อ คือ การแยกแยะองค์ประกอบในการนำเสนอของสื่อว่ามีวัตถุประสงค์อะไร

3. การเข้าใจสื่อ คือ การตีความเนื้อหาสื่อหลังจากเปิดรับสื่อไปแล้ว เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอ ซึ่งผู้รับสารแต่ละคนก็จะมีเข้าใจเนื้อหาในสื่อได้ไม่เหมือนกัน ตีความและให้ความหมายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ พื้นฐานการศึกษา คุณสมบัติในการเรียนรู้ ตลอดจนการรับรู้ข้อมูลของแต่ละบุคคลที่ไม่เท่ากันมาก่อน

4. การประเมินค่าหลังการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเนื้อหาการนำเสนอของสื่อแล้ว หลังจากนั้นนำมาประเมินค่าสิ่งที่สื่อนำเสนอว่ามีคุณภาพและคุณค่ามากน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา วิธีนำเสนอเทคนิคที่ใช้ เป็นต้น

5. การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์แม้จะสามารถวิเคราะห์ เข้าใจ และประเมินค่าสื่อได้ แต่ผู้รับสารไม่สามารถออกไปจากโลกของสื่อได้ ดังนั้น ผู้รับสารจึงจำเป็นต้องปฏิบัติ ได้แก่ นำสิ่งที่สื่อเสนอไปวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ เลือกรับสื่อเป็น จนสามารถส่งสารต่อได้และมีปฏิกริยาตอบกลับจากเนื้อหาจากสื่อได้

หากพิจารณาองค์ประกอบดังกล่าว จัดเป็นองค์ประกอบขั้นพื้นฐานในฐานะผู้ใช้สื่อเป็นความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ และผลิตข้อมูลอย่างอิสระในความสัมพันธ์กับสื่อทุกประเภท (Aufderheide, 1993) อีกทั้งยังสอดคล้องกับโมเดลการตีความสื่อ (Austin & Johnson, 1997) ที่อธิบายองค์ประกอบและกระบวนการที่ผู้ใช้สามารถวิเคราะห์และประเมินข้อความจากสื่อ โดยสามารถคาดการณ์ต่อการตัดสินใจรับพฤติกรรมที่แสดงผ่านสื่อ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับตรรกะและผลกระทบในการเปรียบเทียบเชิงตรรกะผู้ใช้จะประเมินว่าข้อความสื่อ่นั้นเป็นตัวแทนของความเป็นจริงหรือไม่ สำหรับการประเมินเชิงอารมณ์ผู้ใช้จะประเมินว่าพวกเขาชอบข้อความหรือไม่ และจากการวิเคราะห์ทั้งสองแบบผู้ใช้จะพิจารณาผลลัพธ์ของการนำพฤติกรรมไปใช้ต่อ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ การตอบโต้และจัดการอันเป็นหน้าที่ของการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับมิติของการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในภูมิทัศน์ของสื่อใหม่ก็ได้มุ่งเน้นไปที่ทักษะการผลิต Jenkins (2009) เน้นย้ำถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในสื่อดิจิทัล ขณะที่ Hobbs (2010) เสนอการเพิ่มการไตร่ตรองและการดำเนินการเข้ากับความสามารถหลักของการรู้เท่าทันสื่อและดิจิทัล เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในหมู่ผู้ใช้งาน

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากสื่อดิจิทัลแล้ว นักวิชาการได้เริ่มเสนอวิธีสร้างกรอบความคิดในการรู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย โมเดลการรู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย (Schreurs & Vandenbosch, 2021) การพัฒนาการรู้เท่าทันโซเชียลมีเดีย ได้รับอิทธิพลจากครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และนักวิชาการ เป็น

ความสามารถในการประมวลผลทางสติปัญญาและอารมณ์ ในด้านการเสริมอำนาจการรู้เท่าทัน โสเซียลมีเดียจะกลั่นกรองผลกระทบของการใช้โซเซียลมีเดียที่มีต่อความเป็นอยู่ที่ดี

จากกรอบความรู้ องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อข้างต้น ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยต้องการศึกษาว่า แต่ละองค์ประกอบนั้นมีองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรสังเกตได้ ด้านใดบ้างที่ควรให้ความสำคัญ สร้างความตระหนัก ส่งเสริมเป็นอันดับต้น ๆ และสำหรับ องค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อที่มีเส้นทางการส่งอิทธิพลถึงปัจจัยความรู้ด้านการเงิน การออมของกลุ่ม วิทยทำงานจังหวัดจันทบุรีหรือไม่อย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)

ปัจจุบันคำว่า Financial Literacy ที่ใช้อยู่มีการแทนด้วยคำที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559; Visakorn, 2015) หรือความรู้เรื่องทางการเงิน (สถณี อาชวานันทกุล, 2550) และทักษะความรู้ทางการเงิน (ดลينا อมร همانนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย, 2562) ขณะที่ Financial Literacy ของบุคคลจะเกิดขึ้นได้จะต้องประกอบไปด้วย ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ทศนคติทางการเงิน (Financial Attitude) และ พฤติกรรมทางการเงิน (Financial Behavior) อย่างไรก็ตามการให้คำจำกัดความคำว่า ความรู้เรื่องทางการเงิน (Financial Literacy) ข้างต้น มักมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การวิจัย อย่างไรก็ตาม ดี ต้องยอมรับว่า Financial Knowledge และ Financial Literacy มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะเป้าหมายสูงสุดการที่จะทำให้บุคคลมีความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge) ก็เพื่อยกระดับให้บุคคลมีทักษะความรู้ทางการเงินนั่นเอง (Financial Literacy) (Silgoner, Greimel-Fuhrmann & Weber, 2015; ดลينا อมร همانนท์ และแสงอรุณ อิศระมาลัย, 2562)

Atkinson & Messy (2011) กล่าวว่า Financial Literacy หมายถึง การเอาความตระหนัก รู้ทางการเงิน ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทศนคติ รวมถึงพฤติกรรมทางการเงินที่สำคัญเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้บุคคลสามารถกระทำตัดสินใจต่อจุดประสงค์ในทางการเงินได้ ส่วน German & Forgue (2000) อธิบายว่า Financial Literacy หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ทางการเงิน เข้าใจหลักการ สำหรับจัดการเงินจนสามารถแก้ปัญหาทางการเงินของบุคคลให้ประสบความสำเร็จ ด้านองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) ระบุว่าการวัดทักษะความรู้ทางการเงินของบุคคลควรประกอบไปด้วย ความรู้ทางการเงิน ทศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน โดยที่องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน ดังกล่าวมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจนไม่สามารถแยกพิจารณา เพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบ หนึ่งได้ กล่าวคือ บุคคลจะมีทักษะทางการเงินที่ดีได้นั้น ต้องเริ่มจากการที่บุคคลมีความรู้ทางการเงินดี อันจะก่อให้เกิดการมีทศนคติที่ดีทางด้านการเงิน และท้ายที่สุดย่อมส่งผลถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน ของบุคคลนั่นเอง (Remund, 2010)

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) หรือ The Organization for Economic Cooperation and Development นำเสนอว่า การทำความเข้าใจระดับความรู้และความต้องการทางการเงินในปัจจุบันเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการพัฒนากลยุทธ์และโปรแกรมความรู้

ทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ (Organization for Economics Co-Operation and Development, 2024)

โดยความรู้ทางการเงินได้รับการยอมรับในระดับโลก ว่าเป็นทักษะชีวิตหลักในศตวรรษที่ 21 เป็นประการหนึ่งสำคัญสำหรับการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลและเพื่อสนับสนุนความเป็นอยู่ทางการเงินของบุคคลและสังคม โดยการสำรวจความรู้ทางการเงินสำหรับผู้ใหญ่เน้นย้ำถึงความจำเป็นอย่างต่อเนื่องในการเสริมสร้างความรู้ทางการเงิน เพื่อรองรับความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของบุคคลและครัวเรือน การพัฒนาดังกล่าว ได้แก่ ประสบการณ์ของการระบาดใหญ่ของโควิด-19 แรงกดดันด้านค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการหยุดชะงักที่เกี่ยวข้องกับโรคระบาด และการรุกรานยูเครนของรัสเซีย และบริบทปัจจุบันของอัตราเงินเฟ้อที่สูงและการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ย นอกจากนี้ การแพร่กระจายของบริการทางการเงินดิจิทัลที่เร่งตัวขึ้นในช่วงโควิด-19 การระบาดใหญ่ตอกย้ำถึงความจำเป็นในการจัดเตรียมบุคคลให้มีความรู้และทักษะเพียงพอสำหรับการใช้งานสินค้าและบริการดังกล่าวอย่างปลอดภัย ทั้งนี้ อุบัติการณ์ที่เพิ่มขึ้นความซับซ้อนของการฉ้อโกงและการหลอกลวงทางการเงินยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทักษะความรู้ทางการเงินในหมู่ผู้ใหญ่เพื่อช่วยให้พวกเขาตัดสินใจทางการเงินได้ดีตามที่ระบุไว้ใน OECD Recommendation on Financial Literacy ซึ่งต้องปรับปรุงความรู้และทักษะทางการเงิน ของกลุ่มผู้ใหญ่ที่ ต้องการความรู้ทางการเงิน (Organization for Economics Co-Operation and Development, 2024)

ดังนั้น ความรู้เรื่องทางการเงิน คือ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและความเสี่ยงทางการเงิน ตลอดจนทักษะและทัศนคติในการนำความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว ไปใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในบริบททางการเงินที่หลากหลาย เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ทางการเงินของบุคคลและสังคม และช่วยให้มีส่วนร่วมในชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ (Organization for Economics Co-Operation and Development, 2019) ดังนั้น ความรู้ทางการเงินเป็นทักษะสำคัญในการตัดสินใจทางการเงินอย่างชาญฉลาด เข้าใจโลกรอบตัวเราและเป็นพลเมืองที่ดี ความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของเครื่องมือทางการเงิน อัตราเงินเฟ้อ และความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น (ตั้งแต่สงครามในยูเครนไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) คือเหตุผลบางประการที่อยู่เบื้องหลังความจำเป็นเร่งด่วนที่มากขึ้นสำหรับบุคคลในการมีความรู้และทักษะที่จะเพิ่มความยืดหยุ่นทางการเงินและความเป็นอยู่ที่ดี (Organization for Economics Co-Operation and Development, 2020) โดยสรุปความรู้ทางการเงินช่วยปรับปรุงความเป็นอยู่ทางด้านการเงิน (Lusardi & Mitchell, 2023)

ซึ่ง Lusardi (2015) ได้นำเสนอ แกมมที่เป็นนวัตกรรมสี่ประการที่ควรเน้นให้ความสำคัญที่ถูกต้องเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน ดังนี้ (Lusardi, 2015)

ประการแรก ความรู้ทางการเงินไม่ได้ หมายถึง เพียงความรู้และความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงจุดประสงค์ด้วย ซึ่งก็คือการส่งเสริมการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง จุดมุ่งหมายของความรู้ทางการเงินคือ การปรับปรุงความเป็นอยู่ทางการเงิน ไม่ใช่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง เช่น การเพิ่มการออมหรือการลดหนี้

ประการที่สาม ความรู้ทางการเงินไม่เพียงส่งผลกระทบต่อบุคคลเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย

ประการที่สี่ ความรู้ทางการเงิน เช่น การอ่าน การเขียน และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ช่วย
ให้คนหนุ่มสาวมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม ความรู้ทางการเงินเป็นทักษะสำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 การออกแบบการ
ประเมินจะพิจารณาสามมิติ ได้แก่ 1) เนื้อหา 2) กระบวนการ และ 3) บริบท

1. เนื้อหาประกอบด้วยเนื้อหาด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ จำเป็นสำหรับความรู้ทาง
การเงิน มีการระบุเนื้อหาสี่ส่วน ได้แก่

1.1 เงินและธุรกรรม

1.2 การวางแผนและการจัดการการเงิน

1.3 ความเสี่ยงและผลตอบแทน

1.4 ภูมิทัศน์ทางการเงิน

2. กระบวนการ อธิบายแนวทางและกลยุทธ์ทางจิตใจ ที่ถูกเรียกใช้ในการเจรจาต่อรอง
เนื้อหา มีดังนี้

2.1 การระบุข้อมูลทางการเงิน

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในบริบททางการเงิน

2.3 การประเมินประเด็นทางการเงิน

2.4 การประยุกต์ความรู้และความเข้าใจทางการเงิน

3. บริบท หมายถึง สถานการณ์ที่ความรู้ ทักษะ ทางการเงิน และนำความเข้าใจไปใช้ตั้งแต่
ส่วนบุคคลไปจนถึงระดับโลก ซึ่งแบ่งออกเป็นสี่กลุ่มดังนี้

3.1 การศึกษาและการทำงาน

3.2 บ้านและครอบครัว

3.3 รายบุคคล

3.4 สังคม

สำหรับการศึกษาที่มีต่อสถานการณ์ด้านการศึกษาทางการเงิน พบว่า แม้ความรู้ทางการเงิน
เป็นทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะในกลุ่มคนหนุ่มสาว แต่คนหนุ่มสาวจำนวนมากยังขาดความรู้
เกี่ยวกับแนวคิดทางการเงินขั้นพื้นฐาน (Lusardi & Mitchell, 2023) สำหรับประเทศต่างประเทศ
ต่าง ๆ ได้เริ่มเพิ่มการศึกษาทางการเงินในโรงเรียน ในบางกรณีทำให้เป็นภาคบังคับ โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งประเทศโปรตุเกสกำหนดให้การศึกษาทางการเงินบังคับในโรงเรียนในปี ค.ศ. 2018 โดยเพิ่มเข้าไป
ในหลักสูตรการศึกษาของพลเมือง และหลายรัฐในสหรัฐอเมริกาได้ผ่านกฎหมายเพื่อบังคับใช้
การศึกษาทางการเงินในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักฐานเชิงประจักษ์ล่าสุดเกี่ยวกับ
ประสิทธิผลของการศึกษาทางการเงินในโรงเรียนแสดงให้เห็นว่าสิ่งนี้มีความหวังอย่างมาก เช่น จาก
การวิเคราะห์เทคนิคทางสถิติครอบคลุมโปรแกรมการศึกษาทางการเงินจาก 33 ประเทศใน 6 ทวีป
พบว่าการศึกษาทางการเงินส่งผลต่อทั้งความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมขึ้นปลาย เป็นที่น่าสังเกตว่า
ผลกระทบมีความคล้ายคลึงกันในแต่ละกลุ่มอายุ กล่าวคือ ผลกระทบจะเกิดขึ้นกับเด็กและผู้ใหญ่ และ
เกิดขึ้นทั่วประเทศ (Kaiser et al, 2020)

สำหรับประเทศไทย กรณิกา วาระวิชนี (2560) ได้ศึกษาสถานภาพของความรู้ทางการเงิน
และความอยู่ดีมีสุขทางการเงิน รวมทั้งเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและ

ความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของบุคลากรในอุตสาหกรรมการเงินในประเทศไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้ทางการเงิน เฉลี่ยร้อยละ 79.14 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 97.3 และ 77.0 มีความอยู่ดีมีสุขทางการเงินด้านหนี้สินและด้านเงินออมเหมาะสม ตามลำดับ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 24.3 ที่มีความอยู่ดีมีสุขทางการเงินด้านสภาพคล่องเหมาะสม นอกจากนี้ยังจากการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบแบบ t-test พบว่า ความรู้ทางการเงินมีความสัมพันธ์กับความอยู่ดีมีสุขทางการเงินด้านหนี้สินและด้านเงินออมเหมาะสม ในขณะที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความอยู่ดีมีสุขทางการเงินด้านสภาพคล่อง

ทำนองเดียวกัน จันทะสุก ลาตสะอาด โรจนา ธรรมจินดา และสุจรรย์พินธ์ สุวรรณพันธ์ (2561) ได้สรุปความหมายของความรู้ทางการเงิน คือ การตัดสินใจ การบริหาร ค่าใช้จ่าย และการบริหารเงินให้เกิดประสิทธิผล โดยเป็นการนำความสามารถที่ทำให้เกิด การรับรู้ ความเข้าใจ และวิธีการที่จะบริหารทรัพยากรทางการเงินของตนเองให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงการจัดการกับงบประมาณ รายรับ และรายจ่าย

สำหรับธนาคารแห่งประเทศไทย (2567) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การวางแผนการเงิน เป็นเครื่องมือที่ช่วยเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน โดยควรเริ่มจากการปลูกฝังนิสัยการออมและการใช้เงินอย่างสมเหตุสมผลตั้งแต่วัยเด็กเพื่อบ่มเพาะวินัยทางการเงินไว้ก่อน เมื่อเข้าสู่วัยทำงานก็จำเป็นต้องรู้วิธีการวางแผนการจัดสรรรายได้ให้เพียงพอกับการออมเงินตามเป้าหมาย และรายจ่ายต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เมื่อมีครอบครัวก็จำเป็นต้องดูแลทั้งตนเองและคนในครอบครัว ทำให้ความรับผิดชอบและภาระทางการเงินยิ่งเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้การวางแผนทางการเงินมีความสำคัญมากขึ้น แม้กระทั่งเมื่อเกษียณอายุ ก็ยังต้องวางแผนการเงิน เพราะเป็นวัยที่มีรายได้ลดลง แต่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ หรืออาจสูงขึ้นในบางหมวด เช่น การรักษาพยาบาล ซึ่งหากไม่มีการวางแผนที่ดีก็อาจเกิดปัญหาได้ เพราะฉะนั้นต้องเริ่มจากประเมินฐานะทางการเงิน จุดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวัน เพื่อจะได้รู้พฤติกรรมค่าใช้จ่ายของตนเอง กล่าวอีกนัยคือการวางแผนการเงินเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทางการเงินที่ต้องจุดบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันสำรวจตนเอง กำหนดเป้าหมายทางการเงิน รู้เป้าหมายของตนเอง จัดทำแผนทางการเงิน (แผนจัดสรรเงิน) นำมาสู่การเพิ่มรายรับ ลดรายจ่าย ออมเงินกรณีฉุกเฉิน ส่วนหนึ่งก็นำไปลงทุนในช่องทางอื่น ๆ ของที่อยากจะได้เต็มขั้น เก็บไว้ใช้ยามเกษียณ และปลดหนี้ (เก็บไว้จ่ายหนี้เพิ่ม โดยควรจ่ายหนี้ดอกเบี้ยสูงก่อน) (กิจกรรมบ่มเพาะความรู้ทางการเงิน, ธนาคารแห่งประเทศไทย)

1. องค์ประกอบหลักของความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)

ความรู้เบื้องต้นเรื่องการเงินประกอบด้วยความรู้และทักษะทางการเงินหลายด้านรวมกัน ซึ่งจะช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถบริหารจัดการทั้งเงินและหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบหลัก ดังนี้ (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2565)

1.1 การจัดทำงบประมาณการใช้จ่าย โดยการจัดทำงบประมาณส่วนบุคคลประกอบด้วย 4 ส่วนหลักคือ งบค่าใช้จ่าย งบในการลงทุน งบในการออม และงบในการให้ การบริหารงบประมาณในแต่ละส่วนอย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้งบประมาณในภาพรวมเกิดความสมดุล ซึ่งจะช่วยให้สถานะทางการเงินมีความมั่นคง วิธีการเบื้องต้น คือ ใช้เงินในการจ่ายหนี้ก่อน เงินที่เหลือนำมาใช้ เก็บออม และลงทุน ตามลำดับ

1.2 การลงทุน การลงทุนเป็นอีกเรื่องสำคัญที่ต้องเรียนรู้ องค์ประกอบสำคัญของการลงทุนที่ต้องรู้ประกอบด้วย อัตราดอกเบี้ย ระดับราคา การกระจายการลงทุน การกระจายความเสี่ยง และดัชนีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้เรื่องการลงทุนจะช่วยให้สามารถบริหารจัดการเงินที่มีอยู่อย่างชาญฉลาดและซึ่งนำไปสู่การเพิ่มรายได้ ทำให้เงินงอกเงย

1.3 การกู้ยืม คนส่วนใหญ่จะต้องมีโอกาสสักครั้งในชีวิตที่จะต้องกู้ยืมเงินจากคนอื่น เพื่อให้แน่ใจว่าการกู้ยืมนั้นมีประสิทธิภาพ ความรู้เรื่องดอกเบี้ยต่าง ๆ เช่น ดอกเบี้ยทบต้น ดอกเบี้ยลอยตัว ดอกเบี้ยคงที่ ข้อตกลงในการกู้ยืม คุณค่าของเงินตามระยะเวลา และระยะเวลาการจ่ายหนี้ค้ำ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องรู้ก่อนตัดสินใจกู้ยืม การมีความรู้ในการกู้ยืมก่อนตัดสินใจหนี้จะทำให้เราก่อนหน้านี้ที่มีคุณภาพและลดความเครียดจากการมีหนี้ได้มาก

1.4 เรื่องภาษี ความรู้ในเรื่องการจ่ายภาษี การคำนวณภาษีเงินได้ทั้งเงินได้จากงานประจำ หรือเงินได้จากทางอื่น เช่น รายได้จากการให้เช่า รายได้ที่ได้มาโดยไม่คาดคิด เช่น การได้รางวัลต่าง ๆ รวมทั้งภาษีประเภทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก เป็นความรู้ทางด้านการเงินที่จำเป็นที่ต้องรู้ รวมทั้งต้องรู้สิทธิในการลดหย่อนภาษีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่ ทำให้มีเงินเหลือเก็บมากขึ้น

1.5 การบริหารการเงินส่วนบุคคล ความสามารถในการบริหารการเงินส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพเกิดจากความรู้ในองค์ประกอบทั้ง 4 ข้างต้น เป็นลักษณะของการมีความมั่นคงทางการเงินที่เกิดจากความรู้ในองค์ประกอบทั้ง 4 และนำมาปรับใช้ในชีวิตอย่างเหมาะสม เช่น การเพิ่มเงินออมและการลงทุนและจำกัดการมีหนี้ให้เหลือน้อยที่สุด หรือการรู้จักหาที่พักเงินเก็บสำรองฉุกเฉินที่ได้ผลตอบแทนมากกว่าและความเสี่ยงในการสูญเสียชีวิตเงินต้นต่ำ เช่น แทนที่จะเก็บเงินสำรองฉุกเฉินจำนวนมากไว้ในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ก็นำไปลงทุนในกองทุนต่าง ๆ ทั้งนี้ การจัดทำแผนการเงินควรมีการจัดทำแผนการบริหารการเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ เช่น เราจะใช้จ่ายเงินอย่างไร หารายได้เพิ่มเติมจากแหล่งไหน หรือนำไปลงทุนอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยต้องจัดสรรระยะเวลาของแผนให้สัมพันธ์กับรายได้และภาระทางการเงิน เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และไม่กดดันตัวเองจนเกินไปธนาคารแห่งประเทศไทย ควรวางแผนการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับ โดยพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็นมีอะไรบ้าง แล้วกันรายรับส่วนหนึ่งไว้สำหรับเป็นเงินออม และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นก่อน หากพบว่ารายรับไม่เพียงพอก็ควรหาทางลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567)

2. ประโยชน์ของความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)

การมีความรู้ในเรื่องการเงิน จะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและทำให้การเงินมั่นคงขึ้น โดยในภาพรวมนี้การมีความรู้ในเรื่องการเงินมีประโยชน์ ดังนี้

- 2.1 ทำให้การตัดสินใจในการทำธุรกรรมทางการเงินดีขึ้น
- 2.2 บริหารเงินและบริหารหนี้ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 2.3 เป็นเครื่องมือให้สามารถไปสู่เป้าหมายทางการเงินที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ
- 2.4 ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นหรือก่อนหน้าที่ไม่จำเป็น
- 2.5 ลดความเครียดที่เกิดจากปัญหาทางการเงิน

2.6 จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายในแต่ละหมวดอย่างมีประสิทธิภาพและสมดุล

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ จึงนำแนวคิดความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) มาใช้ในการศึกษาในประเด็นที่เชื่อมโยงกับการรู้เท่าทันสื่อ ที่ส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการออมในด้านต่าง ๆ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2565) ได้ให้นิยามของการออมว่า การออม เป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อไว้ใช้ในอนาคต เพื่อเวลาฉุกเฉิน เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ ซึ่งการออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน เช่น การฝากออมทรัพย์ การฝากประจำ การซื้อสลากออมทรัพย์ โดยสัดส่วนที่เหมาะสมในการออม ควรออมเงินประมาณ 1 ใน 4 ของรายได้แต่ละเดือน อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบัน และแผนทางการเงินที่วางไว้ เช่น หากเรามีแผนที่จะใช้เงินก้อนใหญ่ในระยะเวลาอันใกล้ อาจจำเป็นต้องออมเงินมากกว่า 1 ใน 4 เพื่อให้เราถึงเป้าหมายทางการเงินเร็วขึ้น แต่ถ้าเรามีรายได้น้อย และหนี้สินเยอะ ก็อาจลดการออมลง เพื่อนำเงินจำนวนนี้ไปทยอยผ่อนชำระหนี้สินที่มีให้หมดก่อน แล้วค่อยออมเพิ่มขึ้น เป็นต้น โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการออม อาจจะจัดสรรวัตถุประสงค์หลักได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ออมเพื่อกรณีฉุกเฉินเพื่อเก็บไว้ใช้ในกรณีเจ็บป่วย หรือมีเหตุให้ต้องใช้เงินก้อนอย่างรวดเร็ว โดยควรแยกเก็บไว้ในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์
2. ออมเพื่อวัยเกษียณ เป็นการออมระยะยาว เพื่อใช้จ่ายเมื่อพ้นวัยทำงาน และมีเพียงพอสำหรับการดูแลสุขภาพ ทำกิจกรรมเพื่อความสุข และลดภาระของลูกหลาน
3. ออมเพื่อเติมฝัน เป็นการออมระยะสั้นถึงปานกลาง 1-5 ปี เพื่อนำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ต้องการ เช่น ท่องเที่ยว ซื้อของที่อยากได้ หรือบริจาคเพื่อสังคม
4. ออมเพื่อการลงทุน เป็นการออมระยะสั้นถึงปานกลาง 1-5 ปี เพื่อนำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ต้องการ เช่น ซื้อพันธบัตร กองทุนรวม หุ้น เป็นต้น ซึ่งควรเลือกการลงทุนที่เหมาะสมภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้

การออมทรัพย์ในครัวเรือนแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่บอกเป็นนัยว่าวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจอาจมีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือน (Satsios, N., et al., 2020) ทั้งนี้ Katona (1975) กล่าวว่า การออมไม่เพียงแต่เป็นผลมาจากการไม่ใช้จ่ายเท่านั้น แต่ยังเป็นผลจากแรงกดดันอันมากมายที่มุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายอันทรงคุณค่าของชีวิตอีกด้วย ดังนั้นการออมจึงเป็นการกระทำที่กระตือรือร้น และแต่ละคนมีแรงจูงใจที่จะออมเพื่อเป้าหมายเฉพาะ ความสำคัญของการออมเป็นวิธีการสร้างความมั่นคงทางการเงินในครัวเรือนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนักวิจัยและผู้ปฏิบัติงาน (Canova et al., 2005; Fisher & Montalto, 2010; Rha, Montalto & Hanna, 2006) นอกจากนี้ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การมีบุตร และรายได้ต่อเดือน (Satsios & Bassim, 2018) พบว่าส่งผลต่อการออม

ของครัวเรือน อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Rha, Montalto & Hanna (2006) ยังอ้างว่าแนวโน้มของการออมจะสูงสำหรับผู้ที่มีแรงจูงใจในการเกษียณอายุ

ดังนั้น มนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตทางเศรษฐกิจจึงไม่สามารถแยกออกจากการทำงาน (เพื่อหารายได้) เพื่อการบริโภค และการออม/การลงทุนได้ ดังนั้น แต่ละบุคคลและครัวเรือนจะมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในการจัดการกระแสเงินสด ซึ่งประกอบด้วยการจัดการกระแสเงินสดเข้าและกระแสเงินสดออก (Akeny & Mwesigwa, 2021) โดยกระแสเหล่านั้นประกอบด้วยรายได้ ค่าใช้จ่าย/การใช้จ่าย และเงินออม (Jumena, Siaila & Widokarti, 2022)

โดยทั่วไป การออมสามารถนิยามได้ว่าเป็นรายได้ที่ไม่ได้ใช้ (Lee & Hanna, 2015) ดังนั้น จำนวนเงินออมจึงได้รับอิทธิพลอย่างมากจากรายได้ที่ได้รับและการบริโภคที่ใช้ไป การมีอยู่ของเงินออมมีบทบาทสำคัญในการจัดการการเงินส่วนบุคคลและครัวเรือน ในหลาย ๆ ด้าน การออมมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือก เมื่อแหล่งรายได้หลักประสบปัญหา (Collins, 2015; Collins & Gjertson, 2013) การออมจึงอาจหมายถึง ทางเลือกระหว่างการบริโภคในปัจจุบันหรือในอนาคต (Masson, Bayoum & Samiei, 1995; Swasdpeera & Pandey, 2012) อย่างไรก็ตามการตัดสินใจออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงิน โดยเฉพาะ เพื่อรักษาสมดุลทางการเงิน ตอบสนองความต้องการฉุกเฉิน และเพื่อลดความเสี่ยงเมื่อมีทรัพยากรในอนาคตไม่เพียงพอ (Haider et al., 2018)

เคนส์ (Keynes, 1936) เป็นผู้ที่แสดงทัศนคติให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้ โดยอธิบายผ่านทางความโน้มเอียงในการบริโภค (Propensity to Consume) ที่ว่า การเพิ่มขึ้นของระดับรายได้พึงใช้จ่ายจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นในการบริโภค ขณะเดียวกันรายได้ส่วนที่เหลือจากค่าใช้จ่ายในการบริโภคซึ่งก็คือ การออมนั้น ก็จะเพิ่มขึ้นทุกระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น ๆ โดยแนวคิดของเคนส์ การออมของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับรายได้พึงใช้จ่ายที่แท้จริงในปัจจุบัน นอกจากนี้เคนส์ ยังได้อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออม ที่มาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น การออมเนื่องจากการวางแผนใช้จ่ายในชีวิต (Life-Cycle Motive) การออมเพื่อเป็นมรดกแก่บุตรหลาน (Bequest Motive) การออมเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรสนิยมใช้จ่าย (Improvement Motive) การออมเพื่อความต้องการในการซื้อสินค้าคงทน (Down Payment Motive) การออมเนื่องจากผลตอบแทนและการเพิ่มค่าขึ้นของสินทรัพย์ (Inter Temporal Substitution Motive) การออมเพื่อการลงทุนทางธุรกิจ (Enterprise Motive) การออมเพื่อป้องกันความไม่แน่นอนในชีวิต (Precautionary Motive) การออมเนื่องจากมีนิสัยตระหนี่ (Avarice Motive) การออมเนื่องจากความรู้สึกต้องการมีอิสระทางการเงิน (Independence Motive)

การศึกษาในครั้งนี้ จึงได้นำ วัตถุประสงค์ในการออมของธนาคารแห่งประเทศไทย มาใช้ในการศึกษา เพื่อให้เข้ากับบริบทสภาพแวดล้อมสถานการณ์ทางการเงินของกลุ่มวัยทำงานจังหวัดจันทบุรี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับองค์ประกอบ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ การรู้เท่าทันสื่อ ความรู้ทางการเงิน และการออม สามารถวิเคราะห์และสรุป ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาเพื่อนำมาสู่การพัฒนาสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

1. การรู้เท่าทันสื่อ

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) สรุปผลการสำรวจ วิเคราะห์ และประเมินสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในส่วนสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน มีระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ 1) สมรรถนะในการเข้าถึง มีคะแนนเฉลี่ย 72.72) สมรรถนะในการประเมิน มีคะแนนเฉลี่ย 66.1 และ 3) สมรรถนะด้านการสร้าง มีคะแนนเฉลี่ย 65.7 ทั้ง 3 สมรรถนะอยู่ในระดับดี ทั้งหมด ถึงแม้ว่าผลการสำรวจสถานภาพ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ จะอยู่ในระดับดีทั้งหมด แต่เมื่อมาดูในส่วนเกณฑ์การประเมินจะพบว่า มีเกณฑ์ที่ได้ในระดับพื้นฐาน และระดับปรับปรุงจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นประเด็นที่สามารถหยิบยกมา ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทยให้มี ศักยภาพที่ดีขึ้น ได้แก่ สมรรถนะด้านการประเมิน เช่น ระบุ วิเคราะห์และแยกความแตกต่างในความ หลากหลายของข้อความโฆษณา กระบวนการ เทคนิค มาตรฐานและประมวลหลักการปฏิบัติ ตรวจสอบสารสนเทศและเนื้อหาสื่อที่รวบรวมได้ รวมทั้งแหล่งที่มา และผู้ให้บริการสื่อและสารสนเทศ สมรรถนะด้านการสร้าง เช่น ประยุกต์ใช้มาตรฐานสากล ข้อกำหนดและข้อเสนอแนะ สำหรับการสร้าง องค์ความรู้ใหม่ในลักษณะที่มีจริยธรรม ตระหนักว่าความรู้ใหม่อาจจะสร้างผลลัพธ์ที่ตามมาและ วัตถุประสงค์ใหม่อย่างกว้างขวาง สื่อสารสนเทศและเนื้อหาสื่อ อย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมายเป็น ต้น

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์และคณะ ได้สำรวจสถานการณ์การรู้เท่าทัน สื่อสารสนเทศและดิจิทัลของประชาชนไทย พ.ศ. 2563-2564 (2564) ผลการสำรวจชี้ให้เห็น ความสำคัญของการตระหนักรู้เท่าทันสื่อกับประชาชนทุกกลุ่มวัย ผลสำรวจกลุ่มเด็กและเยาวชน มี คะแนนการรู้เท่าทันสื่อสูงที่สุดอยู่ในระดับดี (72%) และมีพฤติกรรมการใช้สื่อหลากหลายช่องทาง ซึ่ง สอดคล้องกับผลสำรวจที่พบว่า การใช้สื่อหลายช่องทาง มีแนวโน้มการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศดี ขึ้น ขณะที่ในกลุ่มคนวัยทำงาน มีคะแนนการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับดี (64 -70%) ซึ่งน้อยกว่ากลุ่ม เด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่พบปัญหาการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว

ปวรรัตน์ ระวัง และพนม คลีณา (2560) ศึกษาเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้ฟัง รายการพ็อดคาสต์ ผลการวิจัย สำหรับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้ฟังรายการพ็อดคาสต์ พบว่า กลุ่ม วัยทำงานและกลุ่มนักเรียนมัธยม มีความสามารถในการเข้าถึงพ็อดคาสต์สูง สามารถควบคุมการใช้ งานได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการทำความเข้าใจและใช้ความคิดในเชิงวิพากษ์ถึงคุณภาพ ความ น่าเชื่อถือ และมุมมองการผลิตเนื้อหาของผู้ผลิตได้ดี สามารถวิเคราะห์และประเมินข้อดีข้อเสีย คุณค่า และประโยชน์ รวมถึงโทษภัยอันตรายของเนื้อหารายการที่แฝงเรื่องธุรกิจการค้า และเนื้อหาที่ไม่ เหมาะสมในเรื่องพฤติกรรมและความรุนแรง เรื่องทางเพศ และการใช้ภาษา อย่างไรก็ตาม พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะของการคล้อยไปตามที่สื่อกำหนด โดยมีการให้เหตุผลประกอบการกระทำที่คล้อยตามเนื้อหานั้น

วิโรจน์ สุทธิสีมา, พิมลพรรณ ไชยนันท์ และศศิธร ยูวโกศ (2562) ศึกษาถึงตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (MIDL) ระดับบุคคลช่วงวัยทำงาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย ผลการวิจัย พบว่า ช่วงวัยทำงาน 26-60 ปี เป็นช่วงวัยที่มีประชากรกลุ่มใหญ่ มีประสบการณ์การใช้สื่อและหลากหลายกว่าช่วงวัยอื่น ๆ ตลอดจนเป็นกลุ่มผู้สร้างสื่อกลุ่มหลักของสังคม การสร้างและการนำตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อไปใช้ จึงต้องคำนึงถึงสมรรถนะที่ครอบคลุมช่วงวัยที่กว้างมาก โดยได้กำหนดค่าน้ำหนักให้กับสมรรถนะทั้ง 4 ด้านไม่เท่ากัน เนื่องจากพลเมืองในแต่ละช่วงวัยมีพัฒนาการ มีบทบาททางสังคมตลอดจนการใช้ประโยชน์จากสื่อต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

อริชา วุฒิรังษี (2564) ศึกษา การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีปริมาณการใช้งานสื่อดิจิทัลที่ต่างกันจะมีการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลที่ต่างกันอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการเข้าถึงสื่อดิจิทัล และด้านความสามารถในการทำความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อดิจิทัล และผู้สูงอายุที่มีปริมาณการใช้งานสื่อดิจิทัลที่ต่างกันจะไม่มีกรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลที่ต่างกันอยู่ 2 ด้านคือ ในด้านความสามารถในการวิเคราะห์และประเมิน และการมีปฏิสัมพันธ์อย่างปลอดภัยต่อเนื้อหา

ชัชชญา เรืองยศ และแอนนา จุมพลเสถียร (2563) ศึกษาเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของผู้สูงวัย ผลการวิจัย พบว่า แอปพลิเคชันไลน์เป็นแอปพลิเคชันที่ผู้สูงวัยนิยมใช้บ่อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยมีเหตุผลในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก ทั้งยังพบว่า ผู้สูงวัยที่มีเพศและระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความถนัดในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน โดยเพศหญิงจะมีการใช้งานมากกว่า และผู้ที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป จะมีใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี โดยจะมีความบ่อยครั้งในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ไม่ต่างกัน นอกจากนี้ยัง พบว่า ผู้สูงวัยทั้งเพศหญิงและชายส่วนใหญ่มีการรู้เท่าทันสื่อ แต่จะมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ที่ต่างกันอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการประเมินค่าสื่อ ด้านการผลิตและสร้างสรรค์ ซึ่งเพศหญิงจะประเมินค่าสื่อ รู้ถึงการผลิตและสร้างสรรค์ มากกว่าเพศชาย ส่วนระดับการศึกษาผู้สูงวัยที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี จะมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ด้านการเข้าถึงข้อมูลมากกว่าผู้สูงวัยที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และนอกจากนี้ยังพบว่า ความบ่อยครั้งในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก แม้ว่าจะอยู่ในค่าที่บวกแต่ผลยังใกล้กับระดับปานกลาง จึงทำให้ไม่สามารถวางใจได้ว่าผู้สูงวัยมีการรู้เท่าทันสื่อมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งผู้สูงวัยที่มีความถี่การใช้สื่อสังคมออนไลน์มาก ก็จะมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมมาก และผู้สูงวัยที่มีความถี่การใช้สื่อสังคมออนไลน์น้อย ก็จะมีการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมน้อยขึ้นอยู่กับความถี่ของการใช้งาน

นุชริน ทองพูล, วิไล ลักษณะ ลังกา และ วิชุดาจิจรธรรม (2561) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า โมเดลการวัดความรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การคิดวิจารณ์ญาณ การตระหนักถึงผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์และการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ โดยโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดลิตา อมรเหมานนท์ (2561) อธิบายว่า จากสำรวจทักษะทางการเงินของคนในหลายประเทศทั่วโลกพบว่า ระดับทักษะทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เช่นเดียวกับกับการสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทยโดย OECD รวมถึงการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ก็ได้ผลไม่ขัดแย้งกัน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญที่จะเพิ่มทักษะทางการเงินของคนในชาติ เนื่องจากรู้ถึงประโยชน์ของการมีทักษะทางการเงินที่ดีอันเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต การศึกษาพิจารณาจากองค์ประกอบหลักทั้งสามด้านของทักษะทางการเงิน คือ ความรู้ทางการเงิน ทักษะการใช้เงิน และพฤติกรรมทางการเงิน ด้วยการวิเคราะห์ Structural Equation Model (SEM) พบว่า ระดับทักษะทางการเงินมีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคล โดย ปัจจัยด้านพฤติกรรมทางการเงินมีผลต่อระดับทักษะทางการเงินมากที่สุดผ่านทางองค์ประกอบด้านทัศนคติทางการเงิน ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ คือความรู้ทางการเงินที่มีมากขึ้นไม่ได้ช่วยให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นี่อาจเป็นเหตุผลว่าเพราะเหตุใดการส่งเสริมและผลักดันนโยบายให้ความรู้ทางการเงินของภาครัฐในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยกลับไม่ได้มีผลทำให้ระดับทักษะทางการเงินของคนสูงขึ้น ดังนั้น หากต้องการยกระดับทักษะทางการเงิน ภาครัฐต้องมีความคาดหวังว่าเมื่อประชากรมีความรู้เข้าใจทางการเงินแล้ว บุคคลต้องปรับทัศนคติความเชื่อของตนจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

จากงานวิจัยข้างต้น จึงพัฒนาสมมติฐาน H₁: การรู้เท่าทันสื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อความรู้เรื่องทางการเงิน

2. ด้านความรู้ทางการเงิน

Van Rooij, Lusardi & Alessie (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงิน การวางแผน การเงินเพื่อการเกษียณอายุและความมั่งคั่งในครัวเรือนในประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินที่ดีและทักษะการจัดการเงินที่ดีจะมีการวางแผนเพิ่มความมั่งคั่งเพื่อการเกษียณอย่างมีประสิทธิภาพ

ธีรพัฒน์ มีอำพล (2557) ศึกษาความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมออมที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ กรณีศึกษากลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครจากการวิจัยสามารถจัดกลุ่มพฤติกรรมออมได้ใหม่เป็น 2 กลุ่มปัจจัย คือ การจัดสรรเงินออมและการควบคุมค่าใช้จ่าย โดยผลการวิจัย พบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อการจัดสรรเงินออมและการควบคุมค่าใช้จ่าย ในขณะที่การจัดสรรเงินออมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุมากที่สุดรองลงมาคือปัจจัยด้านการควบคุมค่าใช้จ่าย และปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินตามลำดับ

วิกรานต์ เผือกมงคล (2560) ความรู้ทางการเงินของประชาชนจังหวัดปทุมธานี พบว่าการเข้าร่วมโครงการให้ความรู้ทางการเงิน การได้รับข้อมูลทางการเงิน และการได้รับคำปรึกษาปัญหาทางการเงินของเกษตรกรที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน

ชาญธาดา กฤษเลิศกุล (2564) ความรู้ทางการเงิน แรงจูงใจทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินและการเลือกรูปแบบการออมและการลงทุน

ในสถานการณ์วิกฤติ โควิด-19 กรณีศึกษา: ลูกค้าเอ็กซ์คลูซีฟ ธนาคาร B จำกัด (มหาชน) เขตนครปฐม 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ความรู้ทางการเงินส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินของลูกค้าเอ็กซ์คลูซีฟในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 2) แรงจูงใจทางการเงินส่งผลเชิงบวก ต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินของลูกค้าเอ็กซ์คลูซีฟในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 3) ทักษะการตัดสินใจทางการเงินส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินของลูกค้าเอ็กซ์คลูซีฟในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19 และ 4) พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการออมและการลงทุนของลูกค้าเอ็กซ์คลูซีฟในสถานการณ์วิกฤติโควิด-19

Lusardi (2015) การศึกษาพบว่า ความรู้ทางการเงินกลายเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต ทางเลือกทางการเงินที่คนรุ่นใหม่เผชิญนั้นมีความท้าทายมากกว่าคนรุ่นก่อนมาก ตัวอย่างเช่น บริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงินมีความซับซ้อนมากขึ้นและเข้าถึงได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น เนื่องจากโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีดิจิทัล บุคคลในปัจจุบันต้องรับมือกับมากขึ้นในการตัดสินใจทางการเงิน เช่น การลงทุนด้านการศึกษาเพิ่มเติม การออมเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน หรือการวางแผนเกษียณอายุ ตลอดช่วงวัยผู้ใหญ่ ส่วนเยาวชนในปัจจุบันจะแบกรับความเสี่ยงทางการเงินมากขึ้น เนื่องจากอายุขัยที่เพิ่มขึ้น สวัสดิการและสวัสดิการด้านอาชีพลดลง และแนวโน้มทางเศรษฐกิจและอาชีพที่ไม่แน่นอน นอกจากนี้ นักเรียนอายุ 15 ปี ต้องเผชิญกับการตัดสินใจทางการเงินทันที ส่วนใหญ่มีฐานะเป็นผู้บริโภคบริการทางการเงินอยู่แล้ว เช่น บัญชีธนาคารที่สามารถเข้าถึงระบบการชำระเงินออนไลน์ได้ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนหนุ่มสาวที่ใกล้เข้าสู่ผู้ใหญ่ที่จะมีความรู้ทางการเงิน เพื่อเตรียมตัวเผชิญกับการตัดสินใจทางการเงินที่ซับซ้อนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตที่เหลือของพวกเขา

Lusardi & Mitchell (2014) อธิบายว่า มีหลักฐานมากมายที่แสดงถึงผลกระทบของความรู้ทางการเงินต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมทางการเงินของผู้คน ตัวอย่างเช่น ความรู้ทางการเงินได้รับการพิสูจน์แล้วว่าส่งผลต่อพฤติกรรมการออมและการลงทุน ตลอดจนการจัดการหนี้และการกู้ยืม ซึ่งคนที่เข้าใจเรื่องการเงินมีแนวโน้มที่จะสะสมความมั่งคั่งมากกว่า

Mitchell & Lusardi (2015) ได้สำรวจผู้คนในหลายประเทศเพื่อพิจารณาว่าพวกเขามีความรู้พื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์และการเงินที่จำเป็นต่อการทำหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ พบว่า ระดับความรู้ทางการเงินนั้นต่ำ ไม่เพียงแต่พบในสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศ รวมถึงประเทศที่มีตลาดการเงินที่พัฒนาอย่างดีด้วย นอกจากนี้ การไม่มีความรู้ทางการเงินก่อให้เกิดความรุนแรงเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มประชากรบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้หญิงและผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อย การค้นพบนี้มีความสำคัญเนื่องจากความรู้ทางการเงินเชื่อมโยงกับรูปแบบการกู้ยืม การออม และการใช้จ่าย

Lusardi, Mitchell and Oggero (2018) นำเสนอว่า โดยรวมแต่ละบุคคลมีการตัดสินใจทางการเงินมากขึ้นอย่างมากตลอดช่วงชีวิต มีอายุยืนยาวขึ้น และเข้าถึงผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ มากมาย แนวโน้มเหล่านี้ประกอบกับระดับความรู้ทางการเงินที่ต่ำทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบาง บ่งชี้ว่าการยกระดับความรู้ทางการเงินจะต้องกลายเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ที่กำหนดนโยบาย นอกจากนี้ การศึกษายังระบุว่า ผู้ที่มีความรู้ทางการเงินสูงมีแนวโน้มที่จะวางแผนเกษียณอายุมากกว่า

Lusardi (2019) ได้อธิบายถึง ความสำคัญของความรู้ทางการเงินว่า เครื่องมือทางการเงินมีจำนวนมากขึ้นและได้รับความสำคัญ รวมถึงบริการทางการเงินทางเลือก เช่น สินเชื่อเงินด่วน ไร่รับจำนำ และการเช่าร้านค้าของตนเองที่คิดอัตราดอกเบี้ยที่สูงมาก ขณะเดียวกันในภูมิภาคที่เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้คนมีความรับผิดชอบมากขึ้นในการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล การลงทุน และใช้ทรัพยากรของตนตลอดชีวิต ซึ่งจะได้เห็นการเปลี่ยนแปลงไม่เพียงแต่ในด้านสินทรัพย์ของบุคคลภาคครัวเรือน แต่ยังเห็นในด้านหนี้สินร่วมด้วย เช่น ในสหรัฐอเมริกา ผู้คนจำนวนมากเดินทางมาถึงช่วงใกล้เกษียณอายุโดยมีหนี้สินมากกว่าคนรุ่นก่อน ๆ มาก

นวัตน์ เต็มสัมฤทธิ์ และคนอื่น ๆ (2566) โครงการทักษะทางการเงิน พฤติกรรมการลงทุน และการรับรู้ความเสี่ยงในการลงทุนสินทรัพย์ทางการเงินของประชากรแต่ละช่วงวัย ส่วนของความรู้ทางการเงิน พบว่า ระดับความรู้ทางการเงินของกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในประเด็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบมูลค่าเงินในปัจจุบันและอนาคต และการคำนวณอัตรา ดอกเบี้ย สำหรับประเด็นที่ยังเข้าใจผิดจะเกี่ยวกับความเสี่ยงทั้งในด้านการกระจายความเสี่ยง และระดับความเสี่ยงของตราสารการเงิน ในส่วนของความรู้การลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามที่ลงทุนใน ตลาดการเงินทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและดิจิทัลมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจสะท้อนถึงการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลที่เพียงพอสำหรับการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังเข้าใจไม่ถูกต้องอยู่มากในประเด็นระเบียบและกฎหมายที่ 8-3 เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล และเมื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจทางการเงินเกี่ยวกับสินทรัพย์การเงินแบบ ดั้งเดิม และความรู้ทางการเงินการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามยังคงมีความรู้ ความเข้าใจทางการเงินสูงกว่าการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัล สำหรับประเด็นทัศนคติเกี่ยวกับการลงทุนและความเสี่ยงในการลงทุน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ รู้จักการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินและสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นอย่างดี และมีความพร้อมในการลงทุน รวมถึงมี ความพร้อมในการยอมรับความเสี่ยงในระดับหนึ่ง สำหรับรูปแบบการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินที่ผู้ตอบ แบบสอบถามให้ความสนใจมากที่สุดคือ ตราสารทุน (สภาพคล่องสูง, ความเสี่ยงสูง, ผลตอบแทนสูง) คิดเป็น ร้อยละ 38.24 รองลงมาได้แก่ เงินสดและเงินฝาก ตราสารหนี้ และทองคำ คิดเป็นร้อยละ 21.36 19.20 และ 16.18 ตามลำดับ ในส่วนระดับการยอมรับการขาดทุนจากการลงทุนในขณะใดขณะหนึ่ง พบว่า เกือบกึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.22) สามารถยอมรับการขาดทุนได้ ร้อยละ 10-30 ของเงินลงทุน ซึ่งสะท้อนได้ว่าผู้ตอบ แบบสอบถามที่เป็นนักลงทุนสามารถยอมรับ ความเสี่ยงจากการลงทุนได้ในระดับหนึ่ง และในระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้น การสื่อสารและสร้างการรับรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในช่องทางต่าง ๆ จึงมีความสำคัญในการตัดสินใจ ลงทุนสินทรัพย์ทางการเงินได้เป็นอย่างดี

จากงานวิจัยข้างต้น จึงพัฒนาสมมติฐาน H₂: การรู้เท่าทันสื่อมีอิทธิพลทางตรงต่อการการออม

3. ด้านการออม

ธัญรัตน์ สุวรรณะ (2564) การเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณของแรงงานนอกระบบในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษา พบว่า แรงงานนอกระบบมากกว่าร้อยละ 80 ไม่เคยวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ ไม่ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวัน และมีพฤติกรรมในการออมเงินเมื่อมีเงินเหลือหลังหักค่าใช้จ่ายเท่านั้น สำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบที่มีการเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อวัยเกษียณ ส่วนใหญ่มีรูปแบบการออมและการลงทุนเป็นเงินฝากประจำแบบออมทรัพย์

ชานีเยษฐ์ ช่างวัฒนกุล (2559) พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการออมของประชาชนจังหวัดสตูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ปัจจัยทางเศรษฐกิจนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมการออมของประชาชนจังหวัดสตูล ประกอบด้วย รายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สิน อัตราเงินเฟ้อ อัตราผลตอบแทนจากการออมและระยะเวลาในการออม จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ทางด้านความถี่ในการออมและวิธีการออม พบว่า ปัจจัยภาระหนี้สินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับพฤติกรรมการออมของประชาชนจังหวัดสตูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการออมทางด้านของจำนวนเงินออม

Yusof, R. et al. (2018) ศึกษาปัจจัยกำหนดความต้องการประกันชีวิต มุ่งเน้นการออมแรงจูงใจและความรู้ทางการเงินในประเทศมาเลเซีย ผ่านการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างโดยใช้ PLS-SEM ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคิด บรรทัดฐานส่วนบุคคล และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจของบุคคลที่จะออมเงินในกองทุนเกษียณอายุโดยสมัครใจ การวิเคราะห์เส้นทางระบุว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองเป็นตัวทำนายที่แข็งแกร่งที่สุด รองลงมาคือ ทักษะคิดและบรรทัดฐานส่วนบุคคล โครงสร้างทั้งสามนี้อธิบายความแปรปรวนได้ 58 เปอร์เซ็นต์ และข้อค้นพบของการศึกษานี้จะส่งผลกระทบบนทางปฏิบัติต่อผู้กำหนดนโยบายและนักการตลาดเชิงพาณิชย์ เนื่องจากจะช่วยส่งเสริมการออมเพื่อการเกษียณอายุผ่านกองทุนสมัครใจเพื่อป้องกันความขาดแคลนทางการเงิน

Satsios, N. et al. (2020) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการออมของแต่ละบุคคลกับความตั้งใจในการออม ผลการวิจัยพบว่า ความไม่แน่นอนในอนาคตประกอบด้วยแรงจูงใจในการออม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจในการออม โดยผู้สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีคะแนนระดับความตั้งใจในการออมสูงกว่ากลุ่มการศึกษาอื่น ๆ ข้อค้นพบนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักวางแผนทางการเงินและนักศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนของกลุ่มตัวอย่างเพื่อที่จะรักษามาตรฐานการครองชีพและเตรียมพร้อมรับความไม่แน่นอนทางการเงินด้วยการออม

Widjaja, Arifin & Setini (2020) ได้ศึกษาผลกระทบของความรู้ทางการเงินและบรรทัดฐานส่วนตัวต่อพฤติกรรมการออม ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมการออมทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านตัวแปรความตั้งใจในการออมและทัศนคติต่อการออม ซึ่งบรรทัดฐานส่วนตัวไม่ส่งอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการประหยัด แต่ส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านทัศนคติต่อตัวแปรการประหยัด

Peiris (2021) ศึกษาผลของความรู้ทางการเงินต่อพฤติกรรมการออม โดยพิจารณาตัวแปรส่งผ่านต่อความตั้งใจในการออมในประเทศศรีลังกา เพื่อวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างทดสอบสมมติฐานของตัวแปรส่งผ่านและวิเคราะห์เส้นทางการส่งอิทธิพล ผลการวิจัยระบุว่า ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมการออม นอกจากนี้ การส่งผ่านต่อความตั้งใจในการออม พบว่ามีนัยสำคัญเชิงบวก สิ่งนี้บ่งชี้ว่าความรู้เกี่ยวกับระบบการเงินนำไปสู่พฤติกรรมการออมที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้สร้างความตั้งใจที่จะออมมากขึ้น ดังนั้น ผู้กำหนดนโยบายและสถาบันการเงินสามารถพิจารณาส่งเสริมความรู้ทางการเงินระหว่างบุคคลให้เป็นกลยุทธ์ที่คุ้มค่าในการส่งเสริมพฤติกรรมการออม

จากงานวิจัยข้างต้น จึงพัฒนาสมมติฐาน H₃: ความรู้เรื่องทางการเงินมีอิทธิพลทางตรงการออม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาสังเคราะห์เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป็นกรอบในการวิจัย ภาพที่ 1.1 ข้อคำถามทั้ง 42 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย องค์กรประกอบการรู้เท่าทันสื่อ ตามตารางที่ 2.2 องค์กรประกอบความรู้ทางการเงิน ตามตารางที่ 2.3 และวัตถุประสงค์ในการออม ตารางที่ 2.4 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อ

สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	Aufderheide (1993)	Kubey (1997)	Buckingham (2005)	Jenkins (2009)	Calvani et al. (2008)	Oxstrand (2009)	Celot (2009)	Arke & Primack (2009)	Hobbs (2010)	UNESCO (2013)	Potter (2014)	Hallaq (2016)	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2560)	Mihailidis (2018)	Thongpool, Lungka, & Kitthorntham (2018).	Roopmok (2018)	Manussanit (2019)	Osawong & Prachanban (2020)	Thepsorn (2020)	Nisa, Yousafzai, & Irfan (2021).	Cho (2022)		
การเปิดรับสื่อ						/																	
ส่งผลกระทบต่ออารมณ์																							/
การแยกความคิดและอารมณ์ออกจากกัน																							/
สามารถรับรู้ความจริงว่า “สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สื่อสร้างขึ้น ประชด่ง”																							/
ความสามารถส่งต่อความคิดว่าอะไรเป็นจริงอะไรเป็นเท็จ															/	/	/						/
ความสามารถส่งต่อความคิดว่าอะไรเป็นจริงอะไรเป็นข้อคิดเห็น															/	/	/						/
การวิเคราะห์สื่อ	/																						/
สามารถวิเคราะห์ แยกแยะการนำเสนอว่าเป็นสื่อประเภทใด																/	/						/
สามารถวิเคราะห์ แยกแยะสื่อว่ามีวัตถุประสงค์อะไร													/			/	/						/
สามารถวิเคราะห์ แยกแยะการนำเสนอของสื่อว่าต้องการจะสื่ออะไร																/	/						/

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อ (ต่อ)

สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	Aufderheide (1993)	Kubey (1997)	Buckingham (2005)	Jenkins (2009)	Calvani et al. (2008)	Oxstrand (2009)	Celot (2009)	Arke & Primack (2009)	Hobbs (2010)	UNESCO (2013)	Potter (2014)	Hallaq (2016)	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2560)	Mihailidis (2018)	Thongpool., Lungka, & Kitthorntham (2018).	Roopmok (2018)	Manussanit (2019)	Osawong & Prachanban (2020)	Thepsorn (2020)	Nisa, Yousafzai, & Irfan (2021).	Cho (2022)
สามารถพิจารณาสารว่ามีการใช้เทคนิค วิธีการโน้มน้าวชักจูงใจ																					
การเข้าใจสื่อ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ความสามารถเข้าใจ เนื้อหาสาร																					
ความสามารถตีความ เนื้อหาสาร																					
ประสบการณ์ ส่งต่อการทำความเข้าใจในสิ่งที่สื่อ																					
นำเสนอ																					
พื้นฐานการศึกษา ส่งต่อการทำความเข้าใจในสิ่งที่สื่อ																					
สื่อนำเสนอ																					
การประเมินค่า	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ความสามารถประเมินค่าคุณภาพของเนื้อหาสาร																					
เทคนิคการนำเสนอ																					
การให้คุณค่าเนื้อหาสาร เทคนิคการนำเสนอ ว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง																					
ความสามารถประเมินค่าความเสี่ยงต่อสิ่งที่สื่อ																					
นำเสนอว่ามีคุณภาพและคุณค่า																					

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อ (ต่อ)

สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	Aufderheide (1993)	Kubey (1997)	Buckingham (2005)	Jenkins (2009)	Calvani et al. (2008)	Oxstrand (2009)	Celot (2009)	Arke & Primack (2009)	Hobbs (2010)	UNESCO (2013)	Potter (2014)	Hallaq (2016)	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2560)	Mihailidis (2018)	Thongpool., Lungka, & Kitthorntham (2018).	Roopmok (2018)	Manussanit (2019)	Osawong & Prachanban (2020)	Thepsorn (2020)	Nisa, Yousafzai, & Irfan (2021).	Cho (2022)
สื่อมีอิทธิพลต่อความคิด ค่านิยม และการกระทำของท่าน																/	/				
การใช้สื่อให้เกิดประโยชน์	/		/	/		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/		/	/	
นำมาใช้ประโยชน์ต่อตนเอง																		/			
นำไปส่งต่อใช้ประโยชน์ต่อคนรอบข้าง																	/				
ความสามารถคิด วิเคราะห์ เลือกรับสื่อเป็น																	/				
การแบ่งปันข้อคิดเห็น ข้อวิพากษ์ วิจารณ์ การ			/					/	/			/		/		/		/	/	/	/
นำเสนอของสื่ออย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และจริยธรรม																					

ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบความรู้เรื่องทางการเงิน

สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	Lusardi (2015)	ชาญธาดา กฤษเลิศกุล (2564)	ธนาคารไทยพาณิชย์ (2565)	Van Rooij, Lusardi & Alessie (2011).	ธีรพัฒน์ มีอำพล (2557)	นวัรัตน์ เต็มสัมฤทธิ์ และคนอื่นๆ (2566)	Lusardi (2015)	Lusardi & Mitchell (2014)
การจัดทำงบประมาณการใช้จ่าย		/	/		/	/		
ความรู้เรื่องการจัดทำงบประมาณ		/	/		/	/		
ค่าใช้จ่ายส่วนตน								
การจัดสัดส่วนเงินแบ่งจ่ายชำระหนี้		/	/		/	/		
ออมเงินและลงทุน								
ความรู้เรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน		/	/		/	/		
การลงทุน		/	/			/		
ความรู้ด้านการลงทุนทางการเงิน		/	/			/		
การเรียนรู้เรื่องการลงทุน จะช่วยให้ท่านสามารถบริหารจัดการการเงิน		/	/		/	/		
การเรียนรู้เรื่องการลงทุนทางการเงิน จะนำไปสู่การวางแผนก่อนวัยเกษียณ		/	/	/	/	/	/	
การกู้ยืม			/					/
ความรู้ด้านการกู้ยืมเงิน			/					/
ความรู้เรื่องดอกเบี้ยเงินกู้ต่างๆ			/					
ความรู้ด้านข้อตกลงในการกู้ยืมระยะเวลาการจ่ายหนี้คืน			/					/
เรื่องภาษี		/	/					
ความรู้ ความเข้าใจเรื่องภาษี		/	/					
ความรู้ ความเข้าใจในการยื่นแบบภาษีภายใต้กรอบกฎหมาย		/	/					
ความรู้เรื่องสิทธิการลดหย่อนภาษี		/	/		/	/		
การบริหารการเงินส่วนบุคคล		/	/			/		
ความรู้ในการวางแผนและจัดการเงินให้มีความมั่นคง	/	/	/	/	/	/	/	
การรู้จักจัดหารายได้มีเงินเข้า และใช้จ่ายเงินออกอย่างถูกต้อง		/	/			/		

ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบความรู้เรื่องทางการเงิน (ต่อ)

สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	Lusardi (2015)	ชาญธาดา กฤษเลิศกุล (2564)	ธนาคารไทยพาณิชย์ (2565)	Van Rooij, Lusardi & Alessie (2011).	ธีรพัฒน์ มีอำพล (2557)	นารัตน์ เต็มสัมฤทธิ์ และคนอื่นๆ (2566)	Lusardi (2015)	Lusardi & Mitchell (2014)
ความรู้ในการบริหารเงินส่วนบุคคล	/	/	/		/	/		
เตรียมความพร้อมต่อความเสี่ยง								
การวางแผนการเงินในแต่ละช่วงชีวิต		/	/	/	/	/	/	

ตารางที่ 2.4 จุดมุ่งหมายในการออม

สังเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	ธนาคารแห่งประเทศไทย (2565)	Masson, Bayoum & Samiei (1995); Swaspeera & Pandey (2012)	Keynes (1936)	ธีรพัฒน์ มีอำพล (2557)	ธีรวัฒน์ สุวรรณะ (2564)	ธีรเชษฐ์ เนตรสว่าง (2565)	ชานียะห์ ช่างวัฒนกุล (2559)	ชาญธาดา กฤษเลิศกุล (2564)
ออมเงินเพื่อใช้ในกรณีเจ็บป่วย เกิดอุบัติเหตุ	/	/	/	/	/	/	/	/
ออมเงิน กรณีมีเหตุต้องใช้เงินก้อนอย่างเร่งด่วน	/	/	/	/	/	/	/	/
ออมเงินเพื่อเติมฝัน เช่น ท่องเที่ยว ซื้อของที่อยากได้บริจาคเพื่อสังคม	/	/	/	/	/	/	/	/
ออมเงินเพื่อวัยเกษียณ	/	/	/	/	/	/	/	/
ออมเงินเพื่อดูแลสุขภาพ	/	/	/	/	/	/	/	/
ออมเงินเพื่อการลงทุน	/	/	/	/	/	/	/	/

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี